

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Kenya 2016-2020

1. Inriktning

Svenskt utvecklingssamarbete med Kenya inom ramen för denna strategi ska bidra till en förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft, en demokratisk samhällsutveckling samt förbättrade möjligheter till försörjning för fattiga människor. Utvecklingssamarbetet ska även bidra till att förebygga konflikter i det kenyanska samhället. Samarbetet ska vidare stödja en övergång från utvecklingssamarbete till bredare ekonomiska relationer. Strategin ska gälla under perioden 2016-2020 och omfatta sammanlagt 1 750 miljoner svenska kronor.¹

Insatserna inom ramen för strategin förväntas bidra till:

Förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer

- Stärkt förvaltning av naturresurser och ekosystemtjänster
- Förbättrad kapacitet hos offentliga institutioner och andra aktörer på nationell och lokal nivå att bidra till miljömässig hållbarhet, ökad motståndskraft mot miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer samt minskad klimatpåverkan
- Ökad produktion av och förbättrad tillgång till förnybar energi
- Förbättrad tillgång till miljömässigt hållbara grundläggande samhällstjänster

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

- Stärkta demokratiska institutioner på nationell och lokal nivå
- Stärkt rättssäkerhet
- Stärkt kapacitet hos media och i det civila samhället att verka för en demokratisk utveckling och ansvarsutkrävande
- Stärkt kapacitet hos offentliga institutioner och civilsamhällesorganisationer som arbetar för att främja jämställdhet och respekten för mänskliga rättigheter, med fokus på kvinnor och flickor

Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

- Ökad produktivitet, hållbarhet och förädlingsgrad inom det småskaliga lantbruket
- Förbättrade förutsättningar för framförallt kvinnor och ungdomar till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor
- Förbättrad tillgång till social trygghet för människor som lever i fattigdom
- Stärkta förutsättningar för fri och rättvis handel och investeringar till gagn för en hållbar utveckling

¹ Denna strategi styr användningen av medel som anslås under anslagsposten 9 Afrika i regleringsbrev avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) för respektive budgetår.

2. Landkontext

Kenya klassificeras idag som ett lägre medelinkomstland efter en omräkning av ekonomin i september 2014 då BNP skrevs upp med ca 25 procent. Landet har en ung och relativt välutbildad befolkning med stor entreprenörsanda. Befolkningsökningen är snabb: nuvarande befolkningen på 43 miljoner beräknas fördubblas fram till 2050. Den ekonomiska tillväxten i Kenya har under de senaste åren legat på 4-5 %, men fattigdomen är fortsatt utbredd. Nästan halva befolkningen lever på mindre än 1,25 USD per dag. Ojämlikheten är stor i dimensioner såsom inkomst, region, stadslandsbygd, etnicitet, kön, ålder och trosuppfattning. Kenya låg 2014 på plats 147 av 187 länder i UNDPs Human Development Index.

Kenya är extremt beroende av sina naturresurser för invånarnas försörjning och landets inkomster. Sårbarheten i det kenyanska samhället är tydligt kopplat till ohållbart nyttjande och förvaltning av naturresurser och miljö, liksom landets otillräckliga klimatinvesteringar. På landsbygden lever närmare 70 % av befolkningen av småskaligt jordbruk. Endast en tredjedel av jordbruksarealen är odlingsbar. Jordbruket är ofta helt beroendet av regn, vilket resulterar i sårbarhet för klimat- och vädervariationer, återkommande hungersnöd och en ökning av antalet människor som lever med kronisk livsmedelsbrist. Ca 1,5 miljoner kenyaner är beroende av livsmedelsbistånd. På landsbygden har endast 7 procent av befolkningen tillgång till elektricitet vilket hämmar den lokala utvecklingen. Kvinnor, ungdomar och barn som lever i fattigdom är särskilt utsatta.

Den politiska utvecklingen i Kenya har sedan införandet av flerpartisystem 1992 kännetecknats av en ojämn, positiv trend i riktning mot fördjupning av demokratin. Idag står landet inför stora utmaningar när det gäller respekten för mänskliga rättigheter och den demokratiska utvecklingen. Patron-klient förhållandet mellan elit och vanliga medborgare fortsätter att genomsyra samhället och bromsar försök till en starkare demokratisk kultur. Det finns tecken på att respekten för de medborgerliga och politiska rättigheterna försvagas genom ökade hot, trakasserier och laginitiativ riktade mot civila samhället. Korruptionen genomsyrar det kenyanska samhället och utgör ett allvarligt hinder för landets utveckling. Det finns stora spänningar i landet på nationell och lokal nivå, ofta orsakade av fattigdom och konkurrens om naturresurser och politiskt inflytande. Etnicitet kopplad till klientelism inom politiken är en faktor som ytterligare driver på dessa konflikter. Radikalisering av unga män, terrorism och grov brottslighet är växande problem vilka påverkar säkerhetssituationen i negativ riktning.

Den humanitära situationen i Kenya har förbättrats. Emellertid drabbas landet av återkommande torka, hungerskatastrofer och etniska konflikter vilket leder till stora strömmar av internflyktingar. Landet har två av världens största flyktingläger som inhyser totalt ca 600 000 flyktingar, framförallt från Somalia och Sydsudan. Flyktingar har inte tillgång till arbetsmarknaden och deras rörelsefrihet är begränsad. Möjligheterna för återvändande begränsas av rådande säkerhetssituation i Somalia.

Den viktigaste politiska och demokratiska milstolpen under senare tid var antagandet av en ny grundlag 2010. Grundlagen skapar bl. a. förutsättningar för ökat folkligt deltagande på nationell och på lokal nivå i politiska processer och beslut, inte minst genom att den stipulerar en omfattande decentraliseringsreform som delegerar politisk makt och finansiella resurser till de 47 nya länsregeringar som bildats efter valen 2013.

Det övergripande målet i Kenyas utvecklingsplan Vision 2030 är att skapa en globalt konkurrenskraftig och välmående nation med hög livskvalitet. Visionen vilar på tre pelare: den ekonomiska, sociala och politiska. Målet för den ekonomiska pelaren är att förbättra alla kenyansers välmående genom ett ekonomiskt utvecklingsprogram som täcker alla regioner och som strävar efter att uppnå en genomsnittlig årlig ekonomisk tillväxt på 10 %. Målet för den sociala pelaren är att bygga ett rättvist och sammanhållet samhälle i en ren och säker miljö. Den politiska pelaren strävar efter att förverkliga ett demokratiskt politiskt system grundat på sakfrågor som respekterar rättsstatens principer och skyddar alla individers fri- och rättigheter. Bevekelsegrunden för svenskt

utvecklingssamarbete med Kenya är den utbredda fattigdomen och utmaningar vad gäller demokratisk kultur, mänskliga rättigheter, rättsstatens ställning och försörjningsmöjligheter. Brist på utbildning och social trygghet, klimatförändringar, utbredd korruption samt ojämlikhet i fördelning av makt och resurser utgör andra utmaningar som motiverar svenskt utvecklingssamarbete med Kenya. Sverige har en lång historia av utvecklingssamarbete med Kenya och åtnjuter ett starkt förtroende som partner på områden såsom demokratisk samhällstyrning, mänskliga rättigheter, jämställdhet, handel, naturresurser, vatten och sanitet samt urban utveckling.

3. Verksamhet

Sveriges utvecklingssamarbete med Kenya ska ta sin utgångspunkt i och präglas av ett rättighetsperspektiv och av fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Ett sådant förhållningssätt innebär ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper före varje insats. Detta så att människor, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling. Utvecklingssamarbetet ska integrera miljömässig hållbarhet, jämställdhet och en fredlig och demokratisk utveckling. Grundvalen för utvecklingssamarbetet är en helhetssyn på fattiga människors och samhällets utmaningar, behov och förutsättningar att förbättra sin situation. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. Våld och väpnad konflikt är ett av de största hindren för ekonomisk och social utveckling och utvecklingssamarbetet är en viktig del i det konfliktförebyggande arbetet. Väpnade konflikter förvärras av illegala eller okontrollerade flöden av vapen och ammunition. Samarbetet bör utformas så att det bidrar till att dessa flöden motverkas. Ett miljö- och klimatperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv liksom ett konfliktperspektiv ska därför systematiskt integreras i det svenska utvecklingssamarbetet med Kenya.

Verksamhetens inriktning och den aktuella kontexten styr valet av samarbetspartners och samarbetsformer. Utgångspunkten är att de samarbetspartner och samarbetsformer som mest effektivt bidrar till långsiktigt hållbara resultat ska användas. Sverige ska bidra till att utveckla välfungerande offentliga institutioner, system och processer. Regeringen bedömer att det för närvarande inte är aktuellt med generellt budgetstöd. Balans ska eftersträvas i val av samarbetspartners. När samarbete med staten övervägs bör en selektiv ansats användas där fokus ligger på statliga partners som är villiga att på ett ansvarsfullt och inkluderande sätt leda och driva förändringar i positiv riktning. Sida ska identifiera aktörer som kan bidra till en positiv samhällsutveckling, med särskilt fokus på förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom. De inkluderar bl. a länsregeringar och statliga institutioner på decentraliserad nivå, civilsamhällesorganisationer, medier, den privata sektorn, inklusive kulturella och kreativa näringar, kulturorganisationer, samt kvinno-, barn- och ungdomsgrupper.

Samarbetet bör utformas på ett sådant sätt att det bidrar till stärkt kapacitet och långsiktigt hållbara resultat. Sveriges stöd till kapacitetsutveckling ska vara behovs- och efterfrågestyrt och utformat så att det bidrar till öppenhet, långsiktigt hållbar kapacitet samt stärker lokalt ägarskap och möjliggör ansvarsutkrävande. Programbaserat stöd kan kombineras med strategiska och katalytiska insatser, inklusive nya innovativa samarbets- och finansieringsformer. Sverige ska verka för att miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter beaktas i biståndsfinansierade upphandlingar. Sverige ska verka för sammanhållen och effektiv biståndssamordning i landet, framförallt genom aktivt deltagande i EU:s

biståndssamordning och gemensamprogrammering. Ett perspektiv bortom biståndet är av särskild vikt. I genomförandet av strategin ska Sverige därför verka för att Kenya stärker förutsättningarna för inhemsk resursmobilisering, internationell handel och investeringar liksom stimulera samarbete som på sikt kan leva vidare utan finansiering från utvecklingsarbetet. I detta arbete bör institutionsbyggande insatser, kapacitetsutveckling och erfarenhetsutbyten vara en integrerad del. De breddade relationerna, inkl. handel, ska bidra till bärkraftighet, ökat välbefinnande och hållbar utveckling i Kenya. Strategiska val av insatser och aktörer kan identifieras i samverkan med samarbetslandet så att syftet om fattigdomsbekämpning samt förbättrade förutsättningar för handel och investeringar kan kombineras.

Verksamheten ska genomföras på ett sådant sätt att resultat som uppnås blir hållbara och uthålliga. Sida ska säkerställa att det finns en helhetssyn på det samlade svenska stödet till ett land eller en region i genomförandet av en strategi. Synergier mellan strategins olika områden ska därför tillvaratas så långt det är möjligt. Synergier ska också eftersträvas med andra relevanta strategier. Gränsöverskridande program och samarbete med länderna i regionen bör utvecklas som ett komplement till, och i synergi med, bilaterala insatser, som ett led i att motverka konflikter och främja regional integration. Utvecklingsinsatserna bör samordnas med humanitära insatser i landet, så att Sverige bidrar till en övergång från temporärt humanitärt bistånd till hållbart utvecklingsarbete. Utvecklingsarbetet ska utformas så att det bidrar till att förebygga och förhindra korruption.

Det svenska utvecklingsarbetet inom miljö- och klimatområdet ska bidra till att stärka kapaciteten och kompetensen hos nationella aktörer att bidra till en förbättrad miljö, begränsad klimatpåverkan och till stärkt motståndskraft. Det kan inkludera stärkt motståndskraft hos institutioner och hushåll, kapacitet för katastrofriskreducering, kapacitet för anpassning till miljö- och klimatförändringar och förmåga till återhämtning och vidareutveckling. Dessa faktorer utgör en förutsättning för främjande av en inkluderande och hållbar utveckling. Hållbar hantering av naturresurser, och långsiktigt fungerande ekosystemtjänster så som ren luft, mark med god produktionspotential och vatten är en förutsättning för stärkt motståndskraft. Verksamheten kan omfatta förbättrad livsmedelstrygghet, diversifierad ekonomi och hållbar offentlig upphandling som tar hänsyn till livscykelkostnader (LCC) och CSR. Vidare är bättre tillgång till miljömässigt hållbara grundläggande samhällstjänster såsom vatten, sanitet och förnybar energi och förnybart producerad el för långsiktigt hållbar utveckling prioriterat. Sveriges långa och goda erfarenhet av hållbarhetsfrågor i samarbete med ett brett urval av aktörer i Kenya bidrar till svenskt mervärde.

Sverige ska bidra till att stärka den demokratiska utvecklingen och respekten för mänskliga rättigheter på nationell och lokal nivå i Kenya. Verksamheten ska inriktas på stärkt civilsamhälle och medier för ökat genomslag i påverkansarbetet, antikorrupktion samt reformer av svaga nyckelinstitutioner inom statlig förvaltning och rättssektorn. Institutioner på decentraliserad nivå är av stor vikt, bl. a för att tillgodose grundläggande samhällstjänster. Förändringsaktörer och MR-försvare som arbetar för ett större politiskt ansvarstagande och ansvarsutkrävande, ett icke-korrupt samhälle samt främjande av de mänskliga rättigheterna är av särskild vikt. Särskild vikt ska läggas vid barnrättsperspektivet samt vid att främja kvinnors och flickors möjlighet till politiskt deltagande och organisering. Sverige kan verka för stärkta rättigheter för flyktingar, inklusive möjligheten att delta i ekonomin. Sverige har en lång tradition av att stödja statliga institutioner, försvare av mänskliga rättigheter och det civila samhället i Kenya vilket gör Sverige väl lämpat för samarbete inom området.

Sverige ska bidra till förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor. Sveriges bistånd ska bidra till att stärka bron mellan tillväxt och fattigdomsbekämpning genom att bidra till en mer inkluderande och därför mer hållbar ekonomisk utveckling. Verksamheten ska inriktas på stöd till produktiv sysselsättning med anständiga

arbetsvillkor, vilket i sig är en förutsättning för en framgångsrik fattigdomsbekämpning. Verksamheten ska vidare inriktas mot förbättrade och diversifierade inkomstmöjligheter för människor som lever i fattigdom på landsbygden och i städerna. Ökad produktivitet, miljömässig hållbarhet och förädlingsgrad inom det småskaliga lantbruket är av vikt eftersom denna sektor sysselsätter många människor. Bättre förutsättningar för ungdomars och kvinnors sysselsättning är prioriterat med tanke på den marginalisering och diskriminering som fortfarande råder på arbetsmarknaden för dessa grupper. Tillgång till sociala trygghetssystem är särskilt betydelsefullt för barn, kvinnor, personer med funktionsnedsättning och andra grupper som ofta lever i utsatthet. Sverige kan bidra till ökad tillgång till utbildning som bättre motsvarar efterfrågan på arbetsmarknaden och till ökad kapacitet till social dialog och organisering hos arbetsmarknadens parter eller motsvarande. Det finns också ett behov av att förbättra tillgången till finansiella tjänster för mikro- och småföretag (inkl. det småskaliga lantbruket) samt för ekonomiskt svagare hushåll. Förenklade handelsprocedurer, förbättrad handelsrelaterad infrastruktur samt stärkt förmåga att uppfylla internationella standarder är centralt för att förbättra förutsättningarna att dra nytta av lokal, regional och internationell handel samt investeringar till gagn för en hållbar utveckling. Innovativa lösningar kan bidra till ökat antal gröna jobb och därmed Kenyas övergång till grön ekonomi.

Formerna för uppföljning framgår av regeringens riktlinjer för strategier. Utvärderingar ska ses som en integrerad del i den löpande uppföljningen och genomföras vid behov. Olika metoder för resultatuppföljning ska användas, med såväl kvalitativ som kvantitativ resultatinformation. En balans mellan kortsiktiga och långsiktiga resultat i insatsportföljen, som säkerställer att biståndet bidrar till en rättvis och hållbar utveckling, bör eftersträvas.